

"Üç büyük insan... Vatan ve iman için yaşanan üç hayat... Onlar milletimizin kültür dünyasına büyük eserler bıraktılar. Allah onlardan razı olsun..."

Zeki ÖNSÖZ*

Millet, genellikle aynı topraklar üzerinde yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarında dil, din, tarih, sanat, töre, dünya görüşü ve ülkü birliği bulunan insanlar topluluğudur.(1).

Dikkat edilirse, milleti belirleyen özelliklerin çoğu kültürle ilgilidir. Kültür, maddî ve mânevî değerlerin bütünüdür. Millî kültür ise; "Bir millet tarafından kendi tarihi boyunca, düşünülmüş veya uygulama sahasına konulmuş, maddî, fikrî ve manevî hayat formlarının ve değerlerinin tümüdür."(2)

Bir toplumda yaşanan hızlı değişimler, kültür değişmelerine neden olur. Millî kültürün kesintiye uğraması, kültür buhranı ve kimlik bunalımını doğurur. Kendi özgün kültürünü kaybeden bir toplum, ayakta kalma gücünü kısaca benliğini kaybeder.

Türk toplumunda son iki yüz yılda Batı'ya benzemek uğruna bütün değerler altüst edilmiştir. Savaş meydanlarında Batı emperyalizmine karşı vatanını korumak için kanını, canını veren Türkler, kültür emperyalizmi karşısında çaresiz kalmışlardır. Kapıdan kovduklarımız bacadan evimize girmişlerdir. Bu kırılma döneminde Türk toplumuna kendi tarih ve kültürünü kaynak gösteren ve "Kendine dön!" diye haykıran kültür adamlarımız, yeni, millî bir uyanışın öncüsü olmuşlardır. Onlar ortaya koydukları eserlerle eski kültürümüzle yeni kültürümüz arasında köprüler kurarak, milletimizi ayakta tutanlardır. Bu öncüler kfilesinden olup toplumumuza yeniden bir diriliş ruhu kazandıran üç büyük insan bu yazımızın konusudur.

Samiha Ayverdi : Büyük edebiyatçı, tarihçi, terbiyeci, düşünür

1905-1993 yılları arasında İstanbul'da yaşadı. Roman, hikâye, tahlil, tarih, hâtıra, deneme, biyografi ve inceleme türünde 30'u aşkın eser yazdı. Türk toplumunda yeterince

tanınmamasının nedeni, eserlerini kendine yabancılaşan bir toplumda yozlaşmadan yazmış olmasıdır .

Samiha Ayverdi'nin sosyal fikirleri, çağdaş bir İslâm-Türk ruhunun, tasavvufla olgunlaşmış bir halde topluma hız verici bir fikir haline konulması diye özetlenebilir. Ona göre maddî kalkınmanın yanı sıra bir de manevî, ruhani yükseliş vardır ki, çağımızın insanı hem geçmişe bakmak hem de geleceğin ufuklarına yönelmek suretiyle bu yücelişe erebilir.(3)

Samiha Ayverdi fikirlerini güzel bir üslûp ve zengin bir Türkçe ile yazdı. Eserlerinde 3500'den fazla atasözü ve deyim kullandığı görülmüştür. Bu sayı bile günümüzde bir çok yazarın kelime hazinesinin tamamı demektir.(4)

Samiha Ayverdi, tarih eserlerinde Orta Asya bozkırlarından Anadolu'ya kopup gelen ve İslam'dan aldığı hız ve imanla Anadolu'ya yerleşen Türk milletinin macerasını dile getirir. Milletimizin yükseliş ve çöküş dönemlerini, güzel hazırlanmış bir tarih dekoru içinde verir. O, Yahya Kemal, Tanpınar gibi, İstanbul'u Türklerin tarih boyunca yaptığı en büyük eser olarak görür. İstanbul'da yaşadığı hâtıralarla İstanbul'u anlatır.

Samiha Ayverdi'nin eserlerinde görülen bir özellik de, büyük bir tasavvuf ruhu ve kültürüdür.O, insanı, Allah'ı, kâinatı bir tasavvuf anlayışı içinde ele alır. İnsanı Allahı'na eristirecek kuvvetin ilim-iman ve bilhassa aşk olduğuna inanır.(5)

Samiha Ayverdi, çeşitli edebi türlerde yazdığı sanatını bir tebliğ vasıtası olarak görmüştür. Onun tebliğinde Türk insanı ve Türk devleti tarih içinde kazandığı şahsiyeti ve 'devlet-i ebed müddet' anlayışı çerçevesinde yer alır. Bu bakımdan o belki hükümetlerin yanında değil, ama daima devletin yanında oldu.(6)

Samiha Ayverdi, bütün hayatı boyunca kendi halkasındaki insanlarla ilgilenmiş, binlerce insan yetiştirerek Türk toplumuna kazandırmıştır.

Ekrem Hakkı Ayverdi : Türk Mîmârî tarihi araştırmacısı Ekrem Hakkı Ayverdi,1899-1984 yılları arasında yaşadı.Hayatının ilk devresinde mimar, mühendis, inşaatçı ve

restorasyoncu olarak çalıştı. Elli yaşından sonra kendini Türk mimari tarihi araştırmacılığına verdi. 1953 yılında hazırladığı "Fatih Devri Mimarisi" ve 1959-1974 yılları arasında, başlangıçtan Fatih Devri Sonuna kadar olan ve 250 senelik devreyi içine alan mimari eserleri dört ciltlik büyük bir külliyat halinde ilim alemine sundu. 1975-1983 yılları arasında Avrupa'da bulunan Osmanlı Mimari eserlerini 4 büyük ciltte topladı. Devletin yapması veya yaptırmaması gereken bu büyük eserleri kendi imkânları ile yapmaya çalıştı. Bütün hayatı boyunca topladığı koleksiyonlarını, müzeden farksız evini, apartmanını gelecek nesillerin istifadesine sundu. Kardeşi Samiha Ayverdi ile kurucusu oldukları "Kubbealtı Kültür ve Sanat Vakfı" onların maddi ve manevi mirası ile millete hizmet etmeye devam ediyor.

İlhan Ayverdi : Türkçe'nin en büyük sözlüğünü hazırlayan dil bilgini

İlhan Ayverdi 1926'da doğdu. 1949 yılından itibaren çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1960 yılında öğretmenlikten ayrıldı. Kubbealtı Cemiyeti ve Kubbealtı vakfının başkanlığını yaptı. Bu vakfın faaliyetlerinde eşi Ekrem Hakkı Ayverdi ve Samiha Ayverdi ile çalıştı.

Kubbealtı Vakfı'nın 1976 yılında yayınlamaya karar verdiği "Büyük Türkçe Sözlük" hazırlanması ve yayınlanması işini üstlendi. Bu eser üzerinde 28 yıl aralıksız çalıştı. 13. yüzyıldan günümüze kadar Türk dilinin envanterini çıkaran ve binlerce misalle donatılan 3 ciltlik bu dev eser 2005'de yayınlandı.

Üç büyük insan... Vatan ve iman için yaşanan üç hayat... Onlar milletimizin kültür dünyasına büyük eserler bıraktılar. Allah onlardan razı olsun...

1) Misalli Türkçe Sözlük, İlhan Ayverdi, Kubbealtı Neşriyat, 2005

2) Millî Kültürler ve Medeniyet, Lahbabi, Tur Yayınları, 1980

3) Türk Edebiyatı, Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı Yayınları, 1983

4) Samiha Ayverdi'den Atasözleri - Deyimler - Tekerlemeler - Bilmeceler, Kâzım Yetiş, İstanbul 1993

5) Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Nihad Sâmi Banarlı, Devlet Kitapları, İstanbul, 1987

6) Samiha Ayverdi'nin Edebi Şahsiyeti ve Üslûbu, Kâzım Yetiş, 1997

Kaynak: <http://www.zekionsoz.com/wordpress/?p=116>

Zeki Önsöz

1945 Bayburt'ta doğdu. Ankara Atatürk Öğretmen Okulu'ndan sonra 1962'de Gazi Eğitim Enstitüsü Almanca bölümünde okudu. 1966 yılından itibaren Antakya, Rize, Kayseri liselerinde Almanca öğretmenliği yaptı. 1973 - 1974 yıllarında Ankara Orta Doğu Amme İdaresinde okuyup kamu yönetimi uzmanı oldu.

1976 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığında müşavir, 1977 - 1978'de Stuttgart Başkonsolosluğu Eğitim Müşaviri olarak çalıştı. 1979 - 2004 Almanya - Neuss okullarında Türkçe dersleri verdi.

2000 yılında Ankara'da Salih Elhan'dan ebru dersleri alan ve ebru sanatı ile de uğraşan Önsöz, 2005 yılından beri emekli.